

100. YILINDA ÖĞRETMEN ADAYLARI VE ÖĞRENCİLERİN BAKIŞIYLA ÇANAKKALE SAVAŞLARI: BİR METAFOR ARAŞTIRMASI*

Yasin DOĞAN**

ÖZET

Bir kavramı, olayı, olguyu veya varlığı mecaz bir anlatımla ifade etme şekli olarak açıklanan metafor, son yıllarda eğitimde sıkça başvurulan öğretim teknikleri arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmalar bireylerin oluşturdukları metaforların geçmiş bilgi ve deneyimlerinden etkilendiği sonucunu ortaya koymaktadır. Türk tarihinin öğretiminde de bireylerin geçmişte yaşamış kişilere, olaylara veya tarihi kavramlara ilişkin görüşleri kullandıkları metaforlar aracılığıyla tespit edilmeye çalışılmaktadır. Çanakkale zaferinin öğretimi de bu açıdan öğretim programlarında ayrı bir öneme sahiptir. Bu tarihi zaferin öğrencilerde ve öğretmen adaylarında bıraktığı iz, oluşturdukları metaforlar aracılığıyla da belirlenebilir. Bu çalışmanın amacı Adıyaman ilinde öğrenim gören sosyal bilgiler, sınıf öğretmenliği ve tarih öğretmen adaylarının, 8. Sınıf ortaokul öğrencilerinin ve ortaöğretim 12. Sınıf öğrencilerinin “Çanakkale Savaşı” kavramı üzerine oluşturdukları metaforları belirlemeye çalışmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile yürütülen araştırmanın verilerini elde etmek için araştırmacılar tarafından görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda metafor ile ilgili gerekli açıklama yapıldıktan sonra farklı kavramlarla ilgili metafor örnekleri verilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilerek benzer metaforlar aynı kategoride toplanmıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının sırayla lise ve ortaokul öğrencilerine göre daha fazla metafor kullandıkları anlaşılmıştır. Ayrıca başta “Mücadele” olmak üzere, “Var Olma”, “Yıkım”, “Yeniden Doğuş” ve “Tarihten Ders Alma” temaları altında öğrenci ve öğretmen adayları metaforlar oluşturmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale Savaşları, Metafor, Öğretmen Adayı, Öğrenci

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, El-mek: ydogan@adiyaman.edu.tr, doganyasin_55@hotmail.com

---

ÇANAKKALE BATTLES THROUGH THE VIEWS OF PRE-SERVICE TEACHERS AND STUDENTS IN THE CENTENARY YEAR: A METAPHOR RESEARCH

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

The objective of this study is to determine the meanings attributed by candidate teachers and students on Dardanelles Wars through the metaphors they create. Starting from this point, the problem situation of the work was determined as “How is the state of metaphor creation of candidate teachers and students on Dardanelles Wars?”

The sub-problems determined based on the problem situation are as follows:

- 1- How is the level of metaphor creation of candidate teachers and students on “Dardanelles wars” in terms of the level of the class?
- 2- Considering their mutual features, under which categories the metaphors of Candidate teachers and students on Dardanelles Wars are gather?

Conceptual Framework

Metaphor (simile), also defined as the art of using words outside their actual meanings, is a literary art frequently used for strengthening the words, providing depth to words and expressing the states or situations that sometimes cannot be expressed in many words in the most effective and brief way. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mecaz>). According to Saban (2008), a metaphor is the structure that is formed by the expression that X is similar to Y in an explicit or implicit manner. By means of metaphors, the concepts of which meaning we are unable to make clear become easier to be understood by our mind through concrete expressions that have occurred or are likely to occur. This way, the metaphor used ensures understanding even if the concept does not mean anything (Soydaş; 2010). By means of metaphors, many abstract concepts can be placed into schemas that have already been created in our minds more easily, and they help the facilitation and permanence of learning. Metaphor has ranked among the instruction techniques used in education for this purpose in recent years. Especially in subjects such as history that do not include many concrete materials and elements, traces of the past can be instructed more easily to students by means of metaphors. Furthermore, using positive metaphors to be created, establishing a strong bond between the students and the past can be facilitated. With this study, it was endeavoured to reflect how university students, who will become classroom teachers in primary schools, social studies teachers in secondary schools and History teachers in high schools and who will teach this subject, perceive the Dardanelles Wars as future teachers, while at the same time putting forth how the Dardanelles Wars are perceived by students at basic education and secondary education level.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Method

This research that aims to determine the metaphor use by candidate teachers and students who receive education at licence, secondary school and primary school level on Dardanelles War, was designed and conducted in descriptive survey model. That the subject of the study is examined by the learners and teachers from basic education to higher education shows that the study is dealt with longitudinally. Data were obtained with the Document Review technique in accordance with the qualitative research method. The word qualitative emphasises the qualities of the contents. And qualitative researches try to answer the question how social experience is created and how these experiences are construed (Denzin and Lincoln 2003). The working group of the research is composed of 763 students in total who receive education at primary school, secondary school and licence level in Adıyaman province. This working group includes 285 students studying at 8th grade from 7 schools in total, 214 students in total studying at 12th grade from 5 schools, and 264 candidate teachers consisting of 4th grade students studying at Adıyaman University, Faculty of Education, Classroom Teaching and Social Studies Teaching and students taking History Teacher teaching formation training in Adıyaman University. The research was conducted at the end of spring term of 2013-2014 academic year. In order to reveal the metaphors on the concept "Dardanelles War" of the students and candidate teachers participating in the research, each student was handed a blank paper on which the following expression is written, "Dardanelles War is like ....; because ...." The students were asked to express their thoughts using this expression and concentrating on a single metaphor. In studies where metaphors are used as a means of research Saban 2004, 2008, 2009; Aydın, 2010; Coşkun, 2010; Kaya, 2010), the word "like" is generally used in order to associate the bond between the "subject of the metaphor" and the "source of metaphor" more clearly. By including the word "because" in the sentence, candidate teachers and students participating in the study were asked to provide a "justification" for their own metaphors. Examples from different subjects were provided in the document created in order to make students and candidate teachers better understand the concept metaphor. However, attention was paid not to be directive. In this study, the "content analysis" technique was used in order to assess the data obtained.

Findings and Discussion

The first sub-problem of the research is to reveal the states of metaphor use of students and candidate teachers on the concept Dardanelles war by the level of education. It was determined that the rate of metaphor use of 264 participants consisting of Social Studies, Classroom and History candidate teachers on Dardanelles war is 72.12%, the rate of metaphor use of high school students studying at the 12th grade is 59%, and of 8th grade students is 45%. This finding shows that there is linear relationship between the level of education and the ability to create metaphors on the concept Dardanelles war. In other words, as the level of education rises, the capacities of the students to create metaphors increase. It was observed that the rate of creating metaphors on Dardanelles war especially by primary school 8th grade students is less than half. It was determined that the rate of

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

metaphor created by students at all three levels on the concept “Dardanelles War” is 60% in total, and the frequency as 460.

The second sub-problem of the research is to determine the variability of the metaphors created by students and candidate teachers on the concept Dardanelles war and the emerging themes. For this purpose, themes consisting of the data obtained and metaphors created under these themes were shown in tables. Metaphors produced by candidate teachers and students with regard to Dardanelles wars were gathered under the following themes: Struggle, Existence, Rebirth, Demolition-Chaos, Solidarity, Taking Lesson from the Past.

Conclusion and Suggestions

According to this research, the rate of creating metaphors by the participants of the concept Dardanelles war was determined as 58%. Around 40% of the total participants failed to express themselves without using similes or analogies on Dardanelles war. It was concluded that Classroom Candidate Teachers, Social Studies Candidate Teachers and History Candidate Teachers who will teach the Dardanelles Wars to their students at different levels of education as future teachers are more successful at producing metaphors when compared to participants of other levels of education. This changes in parallel to the increase in the level of education of the student. The enrichment of the language treasure both with more life experiences and the increase in the level of education, and having more content when compared to the students at education level by the subject rendered candidate teachers successful. However, that students studying at 8th grade answered incorrectly, inadequately and illogically to the question “What do you associate the Dardanelles war with?” at a rate of 55% is meaningful in terms of the perception of victory, of which 100th year we are about to celebrate. While candidate teachers were able to explain the Dardanelles wars using 123 different metaphors, high school students explained them using 99 different metaphors. In the 8th grade of the secondary school, Dardanelles Wars were used by turning into a metaphor with 74 different concepts. This consequence supports the above-mentioned situation.

For candidate teachers and Students, Dardanelles war is associated with struggle, as well as existence, demolition-chaos, rebirth, taking lesson from the past and solidarity, when compared to others. The themes solidarity and taking lesson from the past are used less frequently than other themes. In all three levels of education, metaphor samples were encountered both at the points of association with their lives and establishing a bond with the interests and periodic features. The participants who associated KPSS, YGS and TEOG exams with Dardanelles wars also associated the struggle in the sports in the extent of the teams that they support or follow up. Furthermore, the effect of the literature known about Dardanelles wars also reflected on the metaphors used. Literary sources such as The Last Castle Dardanelles, and the Armageddon of Dardanelles affected the perception of the students.

Furthermore; the metaphors phoenix, breath, doors, examination, apocalypse, armageddon, rebirth and light were used at all three levels of education. In the study carried out by Altun (2014) on historical

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

curiosity, it was found that Dardanelles Wars ranks as the second most interesting subject to candidate Classroom Teachers following the conquest of Istanbul. In addition, candidate teachers reflected on the lifting of the artillery shell by Corporal Seyit in the sense of historical importance. In the same study, it was indicated that the historical places that classroom teachers are most interested in are the places where Dardanelles wars took place. Candidate teachers attributed the justification of their interest with regard to Dardanelles wars to its historical importance. In another study carried out with candidate history teachers (Keleş, Şahin et al.;2013), candidate teachers chose Dardanelles Naval Wars as the most significant event of the naval history. They indicated that Dardanelles Wars have an important role both in the history of the Ottoman State and the Republic of Turkey. In the study carried out by Sezen (2010) on the way of perception of Dardanelles wars by university students, the tendency to see it as a liberation struggle where Turkish nation showed perseverance, determination and unity was revealed. In analogy to this finding, the participants puts the national emotions, religious and spiritual motivations and the ingenuity and skills of the commanders, i.e. the military aspect of the war to the first three places as the effective factors in Dardanelles victory. While it was observed that the perceptions of candidate teachers participating in Keçe's (2014) study towards the concepts provided to them do not lead to much difference of perception on the basis of the groups (candidate social studies and history teachers), however candidate history teachers developed various metaphors by attributing more creative meanings and meanings other than the recognized definitions of the concepts. When the studies on the perceptions towards historical concepts are examined, Demoulin and Kolstad (2000) revealed the result that the perception of democracy of candidate teacher increases as the level of class rises (Akt. Keçe;2014). Yalçinkaya (2013) obtained such results that 8th grade students develop more metaphors on the didactic aspect of the concept history. In the metaphor study on the "concept of history of primary school students" carried out by Yalçinkaya (2010), the result that history is a pile of experiences was obtained. In the study carried out by Er Tuna and Mazman Budak (2013), it was observed that candidate teachers frequently use the metaphors of mirror, water and life on the concept "history" just like in this study.

Metaphors can be used as a tool for increasing the meaningful learning of the students in many subjects just as the historical subjects. In this process, teachers can provide different points-of-view to students by using different metaphors in order to ensure the learning. Examples with the expressions containing metaphors on the Dardanelles war can be included in course books in order to facilitate concretization and signification. Furthermore, that the students use concepts in a way that they reflect different points of view through metaphors as is also observed in the data collection process of this research was able to attract the interest of the teachers and students participating in the research. At this point, the importance of this situation should be explained to teachers and candidate teachers.

Key Words: Çanakkale Battles, Metaphor, Pre-service Teachers, Students

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

1. Giriş

Diğer taraftan “kavramsal anlama” tarih derslerinde üzerinde en çok durulması gereken noktalardan biridir (Dilek, 2007). Tarih derslerinde kullanılan kavramların taşıdıkları anlamlara yönelik öğrencilerde ortak görüşlerin olduğu gibi kavramlara yönelik algıların ayrışması da söz konusu olabilir. Diğer taraftan çeşitli eğitim kademelerinde (ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim) benzer içerikli öğretim programları çerçevesinde tarih dersleri alan öğrencilerin derste geçen kavramlara yönelik birbirleriyle aynı yönde bir algıya sahip olmaları ve benzer nitelikte metaforlar üretmeleri de beklenmektedir. Metafor kavramı geçmişten bu yana özellikle dilbilimciler tarafından çok tartışılan ve aynı zamanda araştırılan bir konu olmuştur. Bu konuyu tartışan dilbilimciler metaforun şiirsel bir edebi anlatım mı yoksa zihinsel bir süreç mi olduğu üzerinde durmuşlardır. Yapılan son araştırmalar metafor oluşturma sürecinin edebi bir sanat olmakla birlikte bu sürecin bilişsel yetenekler, zihinsel bir dil gelişimi, algı, hafıza ve muhakeme yeteneği olmadan gerçekleşemeyeceğini öne sürmüşlerdir (Krennmayr ;2011). Lakoff ve Johnson 1980’de Metafor ile ilgili ufuk açan ve etkisi günümüze kadar devam eden bir çalışma yayınlamışlar ve bu çalışmadan sonra metafor ile ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Lakoff ve Johnson çalışmaları için pek çok sistematik şekilde düzenlenmiş mecazi dil verilerini toplamış ve çalışmaları sonucunda metaforların insanların geleneksel düşünce yapılarını kapsadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışmalarında metafor üretmek için özel bir edebi yeteneğe ihtiyaç olmadığını ve insanların günlük yaşamlarında yüzlerce metafor kullandıklarını ve metaforun doğasında düşünme ve eylemin olduğunu da ifade etmişlerdir.

Sözcükleri gerçek anlamları dışında kullanma sanatı olarak da tanımlanan metafor (mecaz), söze güç katmak, derinlik kazandırmak veya bazen pek çok sözle anlatılamayacak durum veya olayları en etkili ve kısa bir şekilde anlatmak için sık sık kullanılan bir edebi sanattır <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mecaz>). Saban’a (2008) göre ise metafor X olgusunun Y olgusu gibi olduğunun açık ya da örtük bir biçimde belirtilmesiyle oluşan yapıdır. Metaforlar ile anlamını netleştiremediğimiz kavramlar, yaşanmış ya da yaşanması muhtemel somut ifadeler yoluyla zihnimiz tarafından daha kolay anlaşılır hale getirilir. Bu sayede kavram bir şey ifade etmese de kullanılan metafor anlamayı sağlar (Soydaş; 2010). Metaforlar yardımıyla pek çok soyut kavram zihnimizde önceden oluşturulmuş şemalara daha kolay yerleştirilir ve öğrenmenin kolaylaşmasına ve kalıcılığına yardımcı olur. Metafor bu amaçla eğitimde de son yıllarda kullanılan eğitim teknikleri arasına girmiştir. Özellikle tarih gibi somut materyal ve öğelerin pek yer almadığı derslerde geçmişe dair izler metaforlar aracılığıyla öğrencilere daha kolay öğretilir. Aynı zamanda oluşturulacak olumlu metaforlarla öğrencilerin geçmişle aralarında güçlü bir bağın kurulmasına da yardım edilebilir. Bu araştırmayla temel eğitim ve ortaöğretim düzeyinde Çanakkale savaşlarının öğrenciler tarafından nasıl algılandığı ortaya konurken ve bu işin öğretimini gerçekleştirecek olan ilkökulda sınıf öğretmenleri, ortaokulda sosyal bilgiler öğretmenleri ve lisede Tarih öğretmeni olacak üniversite öğrencilerinin de gelecekte bir öğretmen olarak Çanakkale Savaşını nasıl algıladıkları yansıtılmaya çalışılmıştır.

Çanakkale Savaşları Türk tarihinde derin izler bırakmış, ayrıca savaşa dahil olan diğer milletler tarafından da hala unutulmamış önemli bir zaferdir. Bu şanlı zaferi gelecek nesillere aktarmak için Çanakkale Savaşları temel eğitimden yükseköğretime kadar her kademenin öğretim programında yer almaktadır.(MEB 2005;MEB 2012) Eğitim amaçlı olarak savaşların işlenmesinin arkasındaki temel felsefe, çocuklarda barışçı tutumu geliştirmek olmalıdır. Savaş öğretiminin çocukların tutum ve davranışlarına etkisine ilişkin pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunların bir kısmı bu programların doğrudan çocuklar üzerinde oldukça etkili olduğu bulgusuna ulaşmışken, diğer bir kısmı da dolaylı olarak etkili olduğu sonucuna varmıştır(Ata,2001). Amerika Birleşik Devletleri’nde savaş kavramı ile ilgili uygulamalı araştırmaların, Birinci Dünya Savaşı’ndan hemen sonra başladığı görülmektedir. Bu çalışmalar arasında önemli bir yer tutan Porter (1926)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

tarafından yapılmış olan çalışmadır. Bu çalışmanın daha sonraki araştırmalara önemli alt yapı sağladığı söylenebilir. Porter'in çalışması hem savaş kavramını hem de Birinci Dünya Savaşı'na bakışı ele almaktadır (Akt. Aktaş, Özmen;2013). Cooper (1965) yılında yaptığı çalışması soyut işlemler dönemindeki çocuklar ile somut işlemler dönemindeki çocukların, savaş ve barış algısının, nasıl değiştiğine yönelik olmuştur (Akt. Aktaş, Özmen;2013). Formal eğitimin temel paydaşlarından olan öğretmen ve öğrencilerin savaş kavramıyla ilgili daha özeldir Çanakkale Savaşlarıyla ilgili algılarının nasıl olduğuna dair değişik bilimsel yöntemlerle sonuçlara ulaşılabilmektedir. Bu kapsamda Ata'nın (2001) Çanakkale savaşlarının nasıl öğretilmesine dair çalışması önemlidir. Metaforlar yoluyla öğretmen adayı ve öğrencilerin algılarını yansıtmak eğitim araştırmalarında oldukça yaygınlaşmıştır. Metaforun temel özelliklerinden biri bireylerin kendi yaşamları ile ilişki kurarak bu metaforları şekillendirmesidir. Bu noktada öğrencilerin geçmişlerine yükledikleri anlamlar büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı öğretmen adayı ve öğrencilerin Çanakkale Savaşlarına yükledikleri anlamları oluşturdukları metaforlar aracılığı ile tespit etmektir. Bu durumdan hareketle çalışmanın problem durumu "Öğretmen adayı ve öğrencilerin Çanakkale Savaşları ile ilgili metafor oluşturma durumları nasıldır?" şeklinde belirlenmiştir.

Problem durumundan hareketle belirlenmiş alt problemler:

1-Öğretmen adayı ve öğrencilerin "Çanakkale savaşları" ile ilgili metafor oluşturma durumları sınıf düzeyi açısından nasıldır?

2- Ortak özellikleri dikkate alındığında Çanakkale Savaşları'na yönelik çeşitli branştaki Öğretmen adayı ve öğrencilerin metaforları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

2. YÖNTEM

Lisans eğitimi, ortaöğretim ve ilköğretim düzeyinde öğrenim gören öğretmen adayları ve öğrencilerin Çanakkale savaşlarıyla ilgili metafor kullanımını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma betimsel tarama modelinde desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Araştırma konusunun temel eğitimden yükseköğretime öğrenen ve öğretenler açısından incelenmesi çalışmanın boyutsal olarak ele alındığını göstermektedir. Nitel araştırma yöntemine uygun olarak Doküman İncelemesi tekniği ile veriler elde edilmiştir. Nitel kelimesi, içeriklerin nitelikleri üzerine vurgu yapar. Nitel araştırmalar da sosyal tecrübenin nasıl yaratıldığı ve bu tecrübelerle nasıl anlam verildiği sorusuna cevap arar (Denzin ve Lincoln 2003).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman İlinde ilköğretim ortaöğretim ve lisans eğitimi düzeyinde öğrenim gören 763 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışma grubu içerisinde 8. Sınıfta öğrenim gören toplam 7 okuldan 285 öğrenci, 12. sınıfta öğrenim gören 5 okuldan toplam 214 öğrenci ve Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 4. sınıfında öğrenim gören öğrencilerden ve Adıyaman Üniversitesinden Tarih öğretmenliği öğretmenlik formasyonu eğitimine devam eden öğrencilerden oluşan toplam 264 öğretmen adayı yer almaktadır. Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılı Bahar dönemi sonunda gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmen adaylarına "Çanakkale Savaşı" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak için, öğrencilerin her birinden "Çanakkale Savaşı ... gibidir; çünkü ..." ibaresinin yazılı olduğu boş bir kağıt verilmiştir. Öğrencilerden bu ibareyi kullanarak ve sadece tek bir metafor üzerinde yoğunlaşarak, düşüncelerini dile getirmeleri istenmiştir. Metaforların bir araştırma aracı olarak ele alındığını çalışmalarda (Saban 2004, 2008,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

2009; Aydın, 2010; Coşkun, 2010; Kaya, 2010) “gibi” kelimesi, genellikle “metaforun konusu” ile “metaforun kaynağı” arasındaki bağı daha açık bir şekilde çağrıştırmak için kullanılır. Cümlede “çünkü” kelimesine yer verilerek, araştırmaya katılan öğretmen adayı ve öğrencilerinden kendi metaforları için bir “gerekçe” sunmaları istenmiştir. Metafor kavramını öğrencilerin ve öğretmen adaylarının iyi anlayabilmeleri için oluşturulan dokümanda farklı konulardan örnekler sunulmuştur. Ancak yönlendirici olunmamasına dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmada, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 27).

Öğretmen Adayları ve öğrencilerin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar şunlardır: (1) Adlandırma Aşaması, (2) Tasnif Etme (Eleme ve Aritma) Aşaması, (3) Kategori Geliştirme Aşaması, (4) Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması ve (5) Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması.

3. Bulgular Ve Yorum

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi öğrenci ve öğretmen adaylarının Çanakkale savaşı kavramına ilişkin metafor kullanma durumlarını öğrenim düzeyine göre ortaya koymaktır. Bu kapsamda aşağıdaki tablo 1’de görüldüğü gibi ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğrencilere uygulanan açık uçlu formdan bulgular elde edilmiştir.

Tablo 1. Öğrenci ve Öğretmen Adaylarının Metafor Kullanma Durumu

Metafor Kullanım Durumu	LİSANS EĞİTİMİ (Sınıf Öğret., Sosyal Bilgiler Öğret., Tarih Öğret. 4.sınıf)		ORTAÖĞRETİM (12. sınıf)		İLKÖĞRETİM (8. Sınıf)	
	(f)	% Yüzde	(f)	% Yüzde	(f)	% Yüzde
Çanakkale Savaşı	215	72	117	59	128	45
Kabul	49	28	97	41	157	55
Red	264	%100	214	%100	285	%100

Öğrenci ve öğretmen adaylarının “Çanakkale Savaşı” kavramı ile ilgili verdikleri cevapların metafor olma özelliği taşıyıp taşımadığı incelenmiştir.

Tablo 1’e göre Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Tarih öğretmen adaylarından oluşan 264 katılımcının Çanakkale savaşıyla ilgili metafor kullanma oranı %72, 12. sınıfta öğrenim gören lise öğrencilerinin Çanakkale savaşıyla ilgili metafor kullanabilme oranı % 59 ve ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ise %45 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu öğrenim düzeyi ile Çanakkale savaşı kavramı hakkında metafor üretebilme arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin Metafor üretme kapasiteleri de artmaktadır. Özellikle ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin Çanakkale savaşıyla ilgili metafor üretme oranının yarıdan az olduğu görülmüştür. Her üç düzeydeki öğrencinin “Çanakkale Savaşı” kavramıyla ilgili ürettikleri metafor oranı toplamda %60, frekansı ise 460 olarak tespit edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın 2. alt problemi öğrenci ve öğretmen adaylarının Çanakkale savaşları, kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların çeşitliliğini ve ortaya çıkan temaları belirlemektir. Bu amaçla elde edilen verilerden oluşturulan temalar ve bu temalar altında üretilen metaforlar tablolar halinde gösterilmiştir. Öğretmen adayları ve öğrencilerin Çanakkale savaşlarıyla ilgili ürettikleri metaforlar; Mücadele, Var Olma, Yeniden Doğuş, Yıkım-Kargaşa, Dayanışma, Tarihten Ders Alma temaları altında toplanmıştır.

Tablo 2. Mücadele Temasıyla İlgili Kullanılan Metaforlar

TEMA	ÜNİVERSİTE Metaforlar	f	LİSE Metaforlar	f	ORTAOKUL Metaforlar	f
MÜCADELE	Doğum	6	Derbi maçı	3	Real Madrid-GS maçı	1
	Bedir Savaşı	5	Ağaç	1	Ağaç	4
	Göçükten sağ çıkan madenci	2	Köşeye sıkışmış kedi	1	Soma faciası	3
	Orman yangını	1	Strateji oyunu	1	Yıldırım	2
	Aşılmaz duvar	2	Engelli yokuşu	1	Yüksek duvar	2
	Bina temeli	2	Milli maç	1	M. City şampiyonluk maçı	2
	Gül	1	Solmayan güller	1	Kuşun yavrusunu koruması	1
	Son suyunu yudumlayan bedevi	1	Kalkan	1	Zırh	1
	Ekme	1	Çete savaşı	1	Destan	1
	Piramit	1	Para	1	Şimşek	1
	Bir devrin şahlanışı	1	Şaha kalkmış at	1	Bomba	1
	İman	1	Fizik yazılısından geçmek	1	Acı biber	1
	Temizlik işçisi	1	Özgürlük	1	Dolu	1
	İlaç	1	Küçük Emrah	1	Kitap	1
	Et-tırnak	1	YGS’de rakipler	1	Soğuk kış gecesi	1
	Ağdan son anda kurtulan balık	1	Yıkılmaz taht	1	Pazar yeri	1
	Mikropla mücadele	1	Baraj	1	Okul kavgası	1
	Yara bandı	1	Ceylan	1	Su	1
	Tokat	1	Bir ayağı kırık köprü	1	Dağ	1
	Fırtınaya yakalanan gemi	1	Karınca	1	Suya düşen karınca	1
	Dar geçit	1	Eğitim hayatı	1	Teke	1
	Tavuk ve aslan	1	Uyuyan canavarın uyanması	1	Duvara karşı tenis	1
	Demir duvara tırmanma	1	Kayalıkta yeşeren çiçek	1	Hasta evlat	1
	Satranç	1	Satranç	1	Lider ordusu	1
	Mekke’nin fethi	1	Kendi hayatım	1	Yüreği yanık anne	1
	Pasta dolabının kilidinin kırılması	1	Hasta atın dirilişi	1	Arı	1
	Muktedirlerin kesimhanesi	1	Kardelen	1	Ulaşamayacak hayaller	1
	Alyuvar	1	Kan gölü	2	Aşk	1
	Göl kenarında susuz ceylan	1	Yıldızlar	1		
	Civcivlerini koruyan tavuk	1	Çakıllı bir arazi	1		
			Akarsuyun göle ulaşması	1		
			Sınav	1		
TOP	30	42	32	35	19	26

Tablo 2’ye bakıldığında Mücadele teması altında öğretmen adaylarının ürettikleri metafor sayısı 30 frekansı ise 42, lise öğrencilerinin mücadele temasıyla ilgili ürettikleri metafor sayısı 32 frekansı 35 ve ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin ürettikleri metafor sayısı 19 frekansı 26 olduğu

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencileri Çanakkale savaşını en fazla “Doğum”a (frekansı 6) benzetirken lise öğrencileri en fazla “Derbi Maçı”na (frekansı 3) ve ortaokul 8. sınıf öğrencileri ise 4 frekansla en fazla “Ağaç”a benzeterek mücadele temasıyla ilişkilendirmişlerdir. Mücadele temasıyla ilgili üç öğrenim düzeyinde ortak bir kavram kullanılmadığı görülmüştür. Sonuç olarak mücadele teması altında toplam katılımcıların sayısı 103 olup toplam üretilen metaforun % 21’ni oluşturmaktadır.

Öğretmen adayları “Doğum” metaforunu “*Dünyanın en büyük sancılarında birini çeken kadın analık şefkatinin daha ağır basmasıyla büyük sancılara rağmen onu dünyaya sağ salım getirme çabasındadır. Çanakkale’nin sancuları, mücadelesi ve sevgisi böyledir.*” şeklinde açıklamışlardır. Lise öğrencileri GS-FB Derbi maçına benzetirken “*O dillere destan mücadeledir.*” şeklinde açıklamışlardır. Ortaokul öğrencileri ise Manchester City’nin şampiyonluk mücadelesi metaforunu “*Nasıl ki maçta futbolcular kazanmak için her şeyini verir, savaşta da askerler kazanmak için her şeyini verir.*” Cümlesiyle açıklamışlardır.

Çanakkale savaşlarıyla ilgili kullanılan metaforların tamamı incelendiğinde Var Olma boyutunun bir tema altında birleştirilmesinin gerektiği ve her üç öğrenim düzeyinde bu temaya ilişkin farklı kavramlarla açıkladıkları metaforlar Tablo3’te yer almıştır.

Tablo 3. Var Olma Metaforuyla İlgili Kullanılan Metaforlar

TEMA	<i>Üniversite-Metaforlar</i>	f	<i>Lise- Metaforlar</i>	f	<i>Ortaokul-Metaforlar</i>	f
VAR OLMA	Çok susamışken içilen su	7	Hasta	2	Kalkan	1
	Nefes	6	Nefes	2	İp çekme yarışı	1
	Var ya da yok olmak	4	Hayat savaşı	1	Hayat	1
	Kalbin anjiyo olması	4	Geri dönüş	1	Vücut	1
	Kalp	3	Evin çatısı	1	Özgürlük	1
	Güneşin doğuşu	3	Mürekkep	1	Araba motoru	1
	KPSS’yi kazanmak	2	YGS-LYS	1	Sınav	2
	Son kale	2	Kale	1	Kale	1
	Şah damarı	1			Damar	1
	Köprüdeki iki inatçı keçi	1	Evin temeli	1	Çin Seddi	1
	Zincirin pas tutmayan halkası	1	Sıkılan mermi	1	Çok değerli eşya	1
	Barındığımız ev	1	Ev	1		
	Son durak	1	Atom çekirdeği	1		
	Sınıf kapısı	1	Kapı	1	Kapı	1
	Organizma	1	Kişilik	1		
	Akciğer	1	Anahtar	1		
	Ölüm	1	Uçurumun ucu	1		
	Babanın ayakta kalması	1	Kalem	1		
	Can damarı	1	Elimiz kolumuz	1		
	Ölümlü yaşam arasındaki çizgi	1	Kurtarma sınavı	1		
	Kan	1	Damardaki kan	1		
	Marangoz atölyesi	1	Gözlük	1		
	Türk tarihinin makûsu	1				
	Sona ermek	1				
	Hedefe giden ok	1				
	İhtiyar adamın bastonu	1				
	Köprü altına döşenmiş mayın	1				
	Diyalize bağlı hasta	1				
TOP.	28	51	21	23	12	13

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 3'te görüldüğü gibi Var Olma teması altında öğretmen adaylarının ürettikleri metafor sayısı 28 frekansı ise 51, lise öğrencilerinin mücadele temasıyla ilgili ürettikleri metafor sayısı 21 frekansı 23 ve ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin ürettikleri metafor sayısı 12 frekansı 13 olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencileri, Var Olma teması altında Çanakkale savaşını en fazla “Çok Susamışken içilen su”ya (frekansı 7) benzetirken lise öğrencileri en fazla “Hasta” ve “nefes” (frekansı 2) ve ortaokul 8. Sınıf öğrencileri ise 2 frekansla en fazla “Sınav’a benzeterek açıklamışlardır. Var olma teması altında her üç grupta ortak kurulan metaforlar ise *Nefes, Hayat, Sınav, Kapı ve Kale* olarak tablo3'te gösterilmiştir. “Var olma” teması altında toplam katılımcıların ürettikleri metafor sayısı 87 oranı ise %19’dur.

Öğretmen adayları “Çok Susamışken İçilen Su” metaforunu “*En ihtiyacımız olduğu anda suyu içtiğimizde nasıl rahatlıyorsak bu savaşı kazandığımızda da öyle rahatladık.*” şeklinde açıklarken “KPSS Sınavı” metaforunu “*KPSS sınavı dönüm noktasıysa Çanakkale’de ülkeyi kurtarma adına dönüm noktasıdır.*” “Kalbin anjiyo olması” metaforunu ise “*nasil ki kalp krizi geçirildiğinde anjiyo yapıldığında hayat dönülürse Çanakkale savaşı da anjiyo gibidir. Çanakkale savaşı kazanılmasaydı kalp anjiyo olmayacak ve ölecekti*” örneğiyle açıklamışlardır.

Lise öğrencileri ise “Hasta İnsan” metaforunu “*Osmanlı Devleti yıkılma döneminde ve hasta insan vücudundaki mikroplarla savaşın nasıl yenerse Çanakkale’de de Türkler İngilizleri yendiler.*”

Öğretmen adaylarına ve öğrencilere sorulan Çanakkale savaşlarını neye benzetiyorsunuz? Niçin? şeklindeki soruya verilen doğru cevaplar ölçüsünde oluşturulan metaforların bir bölümü Yıkım, Kargaşa başlığı altında tema haline getirilmiştir. Bu temayla ilişkili öğrencilerin ürettikleri metaforların sayısı ve sıklık düzeyi Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo. 4 Yıkım Kargaşa Teması ile ilgili Kullanılan Metaforlar

TEMA	Üniversite- Metaforlar	f	Lise- Metaforlar	f	Ortaokul- Metaforlar	f
YIKIM-KARGAŞA	Mahşer	15	Kıyamet /Mahşer	5	Mahşer/Kıyamet	9
	Ateş	4	Korlu ateş	2	Ateş	2
	Deprem	2			Deprem	1
	Siyah renk	1			Siyah renk	1
	Cehennem	1	Cehennem	2	Cehennem	1
	Yere çökmüş sis	1	Mezarlık	1	Yağmur	5
	Tufan	1	Matematik yazılısı	1	Fırtına	1
	Kurbanlık hayvan	1	Karne günü	1	Doğal afet	1
	Yer altındaki manto	1	Can pazarı	2	Karanlık	1
	Kaos	1	Can kerbelası	2	Ölüm	1
	Makinalı silah	1	Haçlı seferleri	1	Sel	1
	Hasat zamanı	1			Girdap	1
	Kafatası tarlası	1			Solmaz gül	1
					Dolu	1
Toplam	13	31	10	17	15	36

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının Çanakkale savaşlarını 15 kez en fazla Mahşer gününe benzettikleri, lise öğrencilerinin de 5 frekansla en fazla kıyamet günü ve Mahşer gününe yine ortaokul 8. sınıf öğrencileri de 9 frekansla Kıyamet ve Mahşer gününe benzettikleri görülmüştür. Ayrıca tüm öğrenim düzeyinde Mahşer, Ateş ve Cehennem kavramı ortak olarak kullanılmıştır. Yıkım Kargaşa teması altında öğretmen adayları 13 metaforu 31 kez, lise öğrencileri 9 metaforu 17 kez ve ortaokul öğrencileri ise 15 metaforu 36 kez kullanmışlardır. “Yıkım-Kargaşa” teması altında toplam katılımcıların ürettikleri metafor sayısı 84 oranı ise %18’dir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Mahşer metaforuna öğretmen adayları, “Mahşer günü öyle bir gündür ki, o günde ne anne evladını ne de evlat annesini tanır. İnsanların zorda olduğu elinde avucunda olanı döktüğü gündür. Çanakkale savaşı da aynı şekilde tüm Türk milleti için zor ve elimizden geleni yaptığımızda en iyi sonucu aldığımız gündür. “Lise öğrencileri Kıyamet günü metaforunu “Savaş anında o kadar şehit dökülen kanlar ya da yerdeki şehitlerin üzerinden ölüme koşan diğer askerlerimizden dolayı kıyametin kopuşuna benzettim. Ortaokul öğrencileri ise “ Nasıl ki kıyamet koştduğunda dağ taş hallaç pamuğu gibi dağılacaksa Çanakkale’de de dağ taş yer gök insanlar hallaç pamuğu gibi dağılmıştır.” Şeklinde açıklamışlardır.

Tablo 5. Yeniden Doğuş- Umut Teması ile İlgili Kullanılan Metaforlar

	Üniversite Metaforlar	f	Lise Metaforlar	f	Ortaokul Metaforlar	f	
YENİDEN DOĞUŞ/UMUT	Yeniden doğuş	4	Yeniden doğuş	2	Yeniden doğuş	3	
	Anka kuşu	4	Anka kuşu	1	Anka kuşu	3	
	Sırat köprüsü	3	Güneşin doğuşu	4	Güneş	3	
	Umut ışığı	3	Umut ışığı	1	Milat	1	
	Kanserden kurtulan insan	2	Yoğun bakımdaki hasta	1	Doğum günümüz	1	
	Hayata yeniden bağlanmak	2	Yağmur	2	Hayata dönüş	1	
	Gökkuşağı	2	Gün doğumu	2	Tomurcuk	1	
	Aydınlık	2			Aydınlık	1	
	Tüneldeki ışık	2	Işık	1	Işık	2	
	Yeniden coşan nehir	1	Halkın küllerinden doğması	1	Silgi	1	
	Hayat	1	Yıkık dökük ev	1	Yatalak kişi	1	
	Rönesans	1	Yeni başlangıç	1	Sönük bir yıldız	1	
	Doğa olayı	1	Canlanan yaz mevsimi	1			
	Fransız ihtilali	1	Fener	1			
	Ampul	1	Güvercinin uçuşu	1			
	Mazlumların başkaldırısı	1	Uçurumdan düşüş	1			
	Kıvılcım	1	Mutluluk	1			
	Çağ	1	Okul	1			
	Yeniden açan çiçek	1	Kurban bayramı	1			
	Bahar	1	Kıştan yaza geçiş	1			
	Çürüyen ağacın yeşeren filizi	1	Türlü yemeği	1			
			Yere düşenin kalkması	1			
	TOP	21	36	21	27	12	19

Tablo 5 incelendiğinde Çanakkale savaşlarıyla ilgili kullanılan metaforların bir kısmının “Yeniden Doğuş-Umut” teması altında birleştiği anlaşılmaktadır. Bu temayla ilgili Öğretmen adayları, Lise ve ortaokul öğrencileri Çanakkale savaşlarıyla ilgili en çok yeniden doğuş ve Anka Kuşu metaforlarını kullanmışlardır. Bununla birlikte her üç öğrenim düzeyinde Yeniden Doğuş, Anka Kuşu ve Tüneldeki ışık metaforuna başvurulduğu görülmektedir. Tablo 5 incelendiğinde Öğretmen adayları bu temayla ilgili 21 metafor kullanırken, Lise öğrencileri 21 ve ortaokul öğrencileri 12 metafor kullanabilmişlerdir. Yeniden Doğuş-Umut teması ile ilgili tüm öğrenim düzeyinde 54 metafor oluşturulurken, 82 öğrenci Çanakkale savaşını yıkım-kargaşa teması içeren metaforlar ile açıklamışlardır. “Yıkım-Kargaşa” teması altında toplam katılımcıların ürettikleri metaforların oranı ise yaklaşık %18’dir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Anka kuşunu her üç düzeyde de örnek gösteren Öğretme adayı ve öğrenciler şöyle açıklamışlardır. Öğretmen adayları “ yok oldu hiçbir şey yapamaz denen bir ülke o çağın tüm büyük güçlerine tek başlarına karşı koyabilmiştir. Tıpkı Anka kuşu gibi küllerinden doğmuştur.” Lise öğrencileri ise “ Çanakkale savaşında Türk’ün yenilmez olduğu ve bir umutla yeniden doğduğunu görebiliriz. Bu yüzden Çanakkale savaşı bir Anka kuşu gibi küllerinden doğmaktadır.” Ortaokul öğrencileri ise “Bir milletin kaderi küllerinden tekrar doğmuştur.” Şeklinde açıklamışlardır.

Tablo 6. Tarihten Ders Alma Teması ile İlgili Kullanılan Metaforlar

	Üniversite		Lise		Ortaokul	
TARİHTEN DERS ALMA	Destan	10	Destan	2	Bulut	1
	Bayrak	2	İstanbul’un fethi	1	Harita	1
	Okul	2	UEFA kupası	1	Kan davası	1
	Namus	1			Namus	1
	Masal	1	Köprü	1	Bıçak izi	1
	Karınca yuvası	1	Malazgirt Savaşı	1		
	Efsane	1	Efsane	11		
	Türkü	1	Eşitlik	1		
	Anıtlar	1	Nehir	1		
	Kalem	1	Mucize	1		
	Bulunmaz Hint kumaşı	1	Haksız yere yenen sopa	1		
	Kapı	1				
	Hiroşima	1				
	Seçim	1				
	Genç kız	1				
	Milli ders	1				
	Fotoğraf albümü	1				
	Derste güdüleyici öge	1				
Top.	18	29	10	11	5	5

Tablo 6 incelendiğinde Çanakkale savaşlarıyla ilgili kullanılan metaforların bir kısmının “Tarihten Ders alma” teması altında birleştiği anlaşılmaktadır. Bu temayla ilgili Öğretmen adayları ve Lise öğrencileri Çanakkale savaşlarıyla ilgili en çok Destan ve Efsane metaforunu kullanmışlardır. Öğretmen adayları tablo 6 incelendiğinde bu temayla ilgili 18 metafor kullanırken, Lise öğrencileri, 10 ve ortaokul öğrencileri 5 metafor kullanabilmişlerdir. “Tarihten Ders alma” teması ile ilgili tüm öğrenim düzeyinde 33 metafora başvurulurken 45 kez Tarihten Ders Alma teması içeren metaforları tercih etmişlerdir. “Tarihten Ders Alma” teması altında toplam katılımcıların ürettikleri metaforı oranı ise %10’dur.

Tarihten Ders temasıyla ilgili öğretmen adaylarının kendi ifadeleri içerisinde Destan metaforu en sık tekrarlanmıştır. Öğretmen adayları “Ne kadar zaman geçerse geçsin toplumdan topluma aktarılacak ve hiç unutulmayacak bir destandır. Şeklinde destan metaforuyla ifade etmişlerdir. Lise öğrencileri ise Efsane metaforunu sıkça kullanırken örnek olarak “Efsanelerde hep olmayacak şeyler başarılı Çanakkale savaşını da kazanamayacağımızı düşündükleri halde olağanüstü bir şekilde kazanmışız.” şeklinde gerekçesini açıklamışlardır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo7. Dayanışma Temasıyla İlgili Kullanılan Metaforlar

DAYANIŞMA	Üniversite-metafor	f	Lise-metafor	f	Ortaokul-metafor	f
	Karınca Ordusu	2			Karınca	1
	Anadolu Beşiği	1	Bayram sabahı	1	Yapboz	4
	Kardeş	1	Pasta	1	Doku	1
	Büyük kaya parçası	1			Bütün	1
	Zincir	1			Silgi tozu	1
	Aile	1			Aile	1
	Halklar mozaiği	1			Bir arada bulunan kurdanlar	1
	Vücut olmak	1			Cumhuriyet	1
	Hücreyi yıkan asker	1			Ev	1
					Futbol takımı	1
				Ağacın dalları	1	
Toplam	9	10	2	2	11	14
DİĞER	Karışık sebze çorbası, Kıyıya vuran dalga vb.	13	Tarih, Eski moda araba vb.	3		
Toplam	4	16	3	3		

Tablo 7 incelendiğinde Çanakkale savaşlarıyla ilgili kullanılan metaforların bir kısmının “Dayanışma” teması altında birleştiği anlaşılmaktadır. Bu temayla ilgili Öğretmen adayları ve Ortaokul öğrencileri Çanakkale savaşlarıyla ilgili en çok Karınca Ordusu metaforunu kullanmışlardır. Öğretmen adayları tablo 7 incelendiğinde bu temayla ilgili 9 metafor kullanırken, Lise öğrencileri, 2 ve ortaokul öğrencileri 11 metafor kullanabilmişlerdir. “Dayanışma” teması ile ilgili tüm öğrenim düzeyinde 22 metafora başvurulurken 24 kez Dayanışmaya vurgu yapacak şekilde % 5 oranında Çanakkale Savaşlarıyla ilgili metafor üretmişlerdir.

Dayanışma teması ile ilgili metaforlara Öğretmen adaylarının kullandığı karınca ordusu metaforu gösterilebilir. “*Karınca ordusu tek bir hedef doğrultusunda ve hep birlikte bir amaç için çalışıyorlar.*” Ortaokul öğrencileri ise “*Ağaca benzetirken “ Ağacın dalları nasıl birbiyle bütünse bizim milletimiz de o dayanışma içerisindedir.*” Lise öğrencilerine örnek olarak Bayram sabahı metaforu gösterilebilir. “*Sonunda ölüm bile olsa bir şeyi sevdikleriyle sırt sırta verip beraber yaşamak kardeşlik duygusunun tatmin olması için yeterlidir. Tıpkı bayram sabahı ailenin bir arda olması gibi.*” Yapboz metaforuna örnek olarak “*nasıl ki bir yapbozu bozup yerine koyamıyorsan yenilirsin. Ama parçaları bir araya getirirsen bu vatani sen kurtarırısın.*” gösterilebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmaya göre katılımcıların Çanakkale savaşı kavramına yönelik metafor üretme oranının %58 olduğu anlaşılmıştır. Toplam katılımcıların yaklaşık %40’ı ise Çanakkale savaşına yönelik mecaz veya analogiler kullanmayarak açıklayamamışlardır. Gelecekte öğretmen olarak çeşitli eğitim kademelerinde Çanakkale Savaşlarını öğrencilere öğretecek olan Sınıf Öğretmen Adayı, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı ve Tarih öğretmen adaylarının diğer öğrenim düzeyindeki katılımcılara göre metafor üretmede daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğrenim düzeyinin artışıyla paralel olarak değişmektedir. Gerek yaşam deneyimlerinin daha fazla olması ve gerekse eğitim düzeyinin artmasıyla dil hazinesinin zenginleşmesi ve gerekse konu olarak diğer öğretim seviyesindeki öğrencilere göre fazla içerik sahibi olmak öğretmen adaylarını başarılı kılmıştır. Ancak 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin Çanakkale savaşını neye benzetiyorsunuz sorusuna %55 oranında yanlış, eksik ve mantıksız cevap vermeleri 100. Yılı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

kutlayacağımız zaferin öğrencilerde algılanması açısından manidardır. Öğretmen adayları Çanakkale savaşlarını 123 farklı metafor kullanarak açıklayabilmiş iken lise öğrencileri farklı 99 metaforla açıklamışlardır. Ortaokul 8. sınıfta ise Çanakkale Savaşları 74 farklı kavramla metafor haline getirilerek kullanılmıştır. Bu sonuçta yukarıda açıklanan durumu desteklemektedir.

Öğretmen adayları ve Öğrenciler için Çanakkale savaşları; diğerlerine oranla mücadeleyi çağrıştırmakta, ayrıca var olmak, yıkım kaos, yeniden doğuş, tarihten ders alma ve dayanışmayı yansıtmaktadır. Dayanışma ve tarihten ders alma teması diğer temalara göre daha düşük yoğunlukta kullanılmıştır. Her üç öğrenim düzeyinde de gerek yaşamlarıyla ilişkilendirme gerekse ilgi ve dönemsellik özellikleriyle bağ kurma noktasında metafor örneklerine rastlanmıştır. KPSS'yi, YGS'yi ve TEOG sınavlarını Çanakkale savaşlarıyla ilişkilendiren katılımcılar, spordaki mücadeleyi de kendi destekledikleri veya takip ettikleri takımlar ölçüsünde bağdaştırmışlardır. Ayrıca Çanakkale savaşlarıyla ilgili bilinen literatürün etkisi de kullanılan metaforlara yansımıştır. Örneğin Son Kale Çanakkale, Çanakkale Mahşeri bu türden edebi kaynakların öğrencilerin algısında etkisi olmuştur.

Ayrıca, Anka kuşu, nefes, kapı, sınav, kıyamet, mahşer, yeniden doğuş ve ışık metaforları her üç öğrenim düzeyinde de kullanılmıştır.

Coman, 10-11 yaşlarındaki çocukların, İngiliz ulusal kimliğini algılarına II. Dünya savaşına ilişkin ünitenin etkisine ilişkin doktora çalışmasını Kuzey Yorkshire'daki 24 ilköğretim okulunda gerçekleştirmiştir. Araştırmasında; anket, öğrencilerle görüşme, öğrencilere fotoğraf analizi yaptırma, sınıf gözlemleri içeren çok geniş oranda niceliksel ve niteliksel yöntemler kullanmıştır. Araştırmacı, bu ünitenin İngiliz çocuklarının, Almanlara ilişkin algılarını etkilediğini gözlemlemiştir. Coman, II. Dünya savaşına ilişkin ünitenin ilköğretim çocuklarının İngiliz Ulusal kimliğine ilişkin görüşlerine çok az etki ettiği bulgusuna ulaşmıştır. Yani, çocuklar, savaş dönemi İngilizleri askeri meselelerle pek ilgilenmeyen, Alman bombardımanından zarar gören savunmasız siviller olarak görmüştür(Akt. Ata;2001) Altun'un (2014) tarihsel merakla ilgili yapmış olduğu çalışmada Sınıf Öğretmeni adaylarının İstanbul'un fethi konusundan sonra en çok merak ettikleri konu olarak Çanakkale Savaşları sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Seyit Onbaşı'nın top mermisini kaldırmasını da öğretmen adayları tarihsel önem açısından yansıtmışlardır. Aynı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının en çok merak ettikleri tarihi mekânların başında Çanakkale savaşlarını yaptığı mekânları göstermişlerdir. Öğretmen adayları Çanakkale savaşlarıyla ilgili meraklarının gerekçesini ise tarihi önemine bağlamışlardır. Tarih öğretmen adaylarıyla yapılan bir başka çalışmada ise(Keleş, Şahin vd.;2013) ise Öğretmen adayları Çanakkale Deniz Savaşları'nı denizcilik tarihinin en önemli olayı olarak seçmiştir. Çanakkale Savaşlarının hem Osmanlı Devleti tarihinde hem de Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli role sahip olduğunu belirtmişlerdir. Sezen(2010) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin Çanakkale savaşlarını algılama biçimi ile ilgili çalışmada temel olarak öğrencilerin, birçok kayıplarla birlikte Türk milletinin azim, kararlılık ve birlik beraberlik gösterdiği bir kurtuluş mücadelesi" olarak görme eğilimi ortaya çıkmıştır. Bu bulguya benzer bir şekilde katılımcılar Çanakkale zaferinde etken faktör olarak ilk üç sıraya milli duygular, dini manevi motivasyonlar ve komutanların deha ve becerileri yani savaşın askeri yönünü koymaktadırlar. Keçe'nin (2014) çalışmasına katılan öğretmen adaylarının kendilerine sunulan kavramlara yönelik algılarının gruplar bazında (sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adayları) çok fazla algı farklılığına neden olmadığı gözlenmekle birlikte tarih öğretmen adaylarının daha yaratıcı ve kavramların bilinen tanımlarının dışında onlara başka anlamlar yükleyerek çeşitli metaforlar geliştirdikleri tespit edilmiştir. Tarih kavramlarına yönelik algılar üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde Demoulin ve Kolstad (2000) sınıf düzeyi yükseldikçe öğretmen adaylarının demokrasi algılarının yükseldiği sonucunu ortaya koymuştur (Akt. Keçe;2014). Yalçinkaya (2013) sekizinci sınıf öğrencilerinin tarih kavramının daha çok didaktik yönü üzerine metaforlar geliştirdikleri gibi sonuçlarına ulaşmıştır. Yalçinkaya (2010) tarafından

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

“ilköğretim öğrencilerinin tarih kavramına” ilişkin metafor çalışmasında ise tarihin tecrübeler yığını olduğu sonucu çıkmıştır. Er Tuna ve Mazman Budak (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının “tarih” kavramına yönelik, ayna, su ve hayat metaforlarını bu çalışmada olduğu gibi sıklıkla kullandıkları görülmüştür.

Bu sonuçlara bağlı olarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

Tarih konularında olduğu gibi bir çok konuda öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini artırmak için metaforlar bir araç olarak kullanılabilir. Öğretmenler bu süreçte, öğrenmeyi sağlamak için metaforları kullanarak öğrencilere farklı bakış açıları kazandırabilir. Somutlaştırmayı ve bununla birlikte anlamlandırmayı kolaylaştırmak için ders kitaplarında Çanakkale savaşına yönelik metafor içeren ifadelerin yer aldığı örneklerle yer verilebilir. Ayrıca bu araştırmanın veri toplama sürecinde de görüldüğü üzere öğrencilerin metafor yoluyla kavramları farklı bakışlarını yansıtacak şekilde kullanması öğretmenlerin ve araştırmaya katılan öğrenenlerin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Bu noktada öğretmenlere ve öğretmen adaylarına bu durumun önemi açıklanmalıdır. Bilindiği gibi değerler, bağlı oldukları kültürlere göre değişir. Ülkenin ifade ettiği üzere (1995:11) hatta ait oldukları kültürlerin içinde dahi ayrılık gösterebilirler. Farklı iki toplum aynı değere sahip olabilir ama o değere verdikleri önem derecesi değişiklik gösterir. Bu değişiklikler tesadüfi değildir. Toplumların tarihlerinde yaşadıkları önemli hadiseler taşıdıkları değerleri ortaya çıkartmıştır. Durmaksızın savaşa maruz kalmış veya vatanı işgal edilmek istenmiş toplumlarda, şüphesiz, vatan sevgisi, birlik ve beraberlik, kahramanlık, cesaret vs. değerlerin en yüce değerler olarak ön plana çıkartılması ve eğitimin öncelikle kazandırmak isteyeceği değerler olması pek tabiidir. Her devletin kendi vatandaşlarına milli değerlerini, şeref ve gurur duygularını aşılması başlıca vazifelerindedir. Bu sebeple her millet kendi tarihinin şerefli ve zor devirlerini yeni nesillere hatırlatmakta ve öğretmekte haklıdır. Bu tür devirler ise çoğu zaman savaş dönemleri, ve bir çok topluluğu kendi hakimiyetine aldığı devirlerdir. Nitekim çocukların hürriyet ve kişilik duygularının gelişmesi için bir milletin başka bir milletin hakimiyetinden kurtulmak amacıyla savaştığı ve bu savaş da başarı gösterdiği öğretilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, Ö., Özmen A. (2013). Savaş kavramı üzerine üniversite öğrencilerinin görüşleri (Kafkas Üniversitesi örneği). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2013 17 (1): 37-55
- ATA, B. (2001). Çanakkale Savaşlarını Nasıl Öğreteceğiz? Türk Yurdu 164, 23-29
- ALTUN, A. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Tarih Merakına Yönelik Bir İnceleme, ss 16-32
- Aydın, F., Ünalı, Ü. E. (2010). The analysis of geography teacher candidates perceptions towards “geography” concept with the help of metaphors. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2 (2), 600-622.
- BACANLI, H. (1999), Duyuşsal Davranış Eğitimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- COŞKUN, M. (2010). Lise öğrencilerinin “iklim” kavramıyla ilgili metaforları (zihinsel imgeleri). *Turkish Studies*, 5/ 3, ss.919-940.
- DENZİN, Norman; YVONNA S. Lincoln.; DENZİN NORMAN K. ve Y.S.Lincoln (Ed.). Second edition, London, 2003.
- ER Tuna, Y. MAZMAN BUDAK, F. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Tarih” Kavramına İlişkin Algılarının Mecazlar/ Metaforlar Yardımıyla Analizi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6/14,ss. 609-642

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- KARASAR, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yay.
- KEÇE, M. (2014). Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bazı Tarih Kavramlarına İlişkin Algılarının Metaforlar Yoluyla Analizi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 29/4, ss.143-156
- KELEŞ, H. ŞAHİN, M. AKTAŞ, Ö. EROL, N. (2013).Tarih Öğretmen Adaylarının Türk Denizcilik Tarihi İle İlgili Olayların Önemine İlişkin Düşünceleri, Kastamonu Eğitim Dergisi 21/4,s.1575-1592
- KRENNMAYR. T. (2011) Metaphor in newspapers, http://www.let.vu.nl/en/Images/Krennmayr1_tcm13-216084.pdf
- LAKOFF, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago; London: University of Chicago Press
- MUTLUER C. (2014).Edebiyat Öğrencilerinin Tarih Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Analizi, Journal of History School, 7/19, ss. 699-718.
- NAS, R. (2000), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*.Ezgi Kitapevi Yayınları:Bursa.
- ORUÇ, Ş. (2006). Ders Kitaplarında Savaş Olgusu, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi 10/3, ss. 9-29
- ÖZBARAN, S. (1991), “Savaş ve Ders Kitapları”. Cumhuriyet (4 Mart) 2.
- SABAN, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 135-155.
- SABAN, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- SEZEN, A. (2010)Üniversite Öğrencilerinin Çanakkale Savaşlarıyla İlgili Bilişsel Algı Ve Yorumlama Biçimleri, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi,10/ 2, 2010 ss. 175 -201.
- SOYDAŞ, S. (2010). Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Edindikleri Demokrasi ve Demokratik Yaşamla İlgili Kavramlara İlişkin Oluşturdıkları Metaforların Hermeneutik Yaklaşımla İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.)
- ÜLKEN, H. Z. (1955). “UNESCO ve Tarih Öğretimi”. Yeni Öğretmen Dergisi. (19)
- YALÇINKAYA, E. (2010) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Tarih Kavramına İlişkin Metaforları, I. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Özet Kitabı.
- YALÇINKAYA, E. (2013) Tarih Kavramına Yönelik Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ürettikleri Metaforların İncelenmesi, Journal of World of Turks, 5/3, ss.96-111.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

DOĞAN, Y., 100. Yılında Öğretmen Adayları ve Öğrencilerin Bakışıyla Çanakkale Savaşları Bir Metafor Araştırması, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 369-386, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8035>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

